

Danske Havne

Danske Havnes foretræde for Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg den 4. februar 2009: Håndtering af havnesediment

110 millioner tons gods. 1,2 millioner tons fisk. 6.000.000 turister på krydstogt. 38 millioner færgepassagerer. Og hele 75% af den danske udenrigshandel. Sådan ser trafikken ud et ganske almindeligt år i de danske havne. Hvis det skal fortsætte, og søvejen skal kunne aflaste landevejen mere end nu, er det en forudsætning, at der er tilstrækkelig vanddybde.

Danske havne skal med jævne mellemrum rense op i havnebassiner og sejlrender for at sikre vanddybden til skibene. Der sker en regelmæssig oprensning, som planlægges gennem længere tid. Men der kan også opstå behov for akut oprensning som følge af f.eks. en storm. I alt skal der flyttes rundt på ikke mindre end 3 millioner m³ sediment om året.

Derfor er det nødvendigt, at der er en forsvarlig miljømæssig og økonomisk håndtering af sediment. Og der er flere metoder.

Hvad er sediment?

Bunden på havnebassiner og i sejlrender består af sand, sten, mudder, silt, plut etc. Det er sediment.

DAKOFA har lavet en gennemgang af viden om sediment (notat om karakteristik af sediment fra havne og sejløb fra maj 2006). Det viser, at havnesediment fra danske havne er velundersøgt. Langt størstedelen af sedimentet kan som udgangspunkt anses for rent og består af sand og sten.

De miljøfremmede stoffer, der findes i sedimentet, stammer typisk ikke fra havnen men er snarere en belastning fra baglandet – først og fremmest fra punktkilder og regnvandsbetingede overløb. Tinforbindelsen

TBT og kobber fra skibsmaling er dog en undtagelse – men en udfasning er i fuld gang i alle tilfælde for TBT.

Konklusionen på DAKOFAs rapport er, at langt størstedelen af sedimentet lever op til jordkvalitetskravene, så det fuldt lovligt kan anvendes til topdække i villahaver. Det skal der selvfølgelig tages højde for, når der fastsættes regler for sedimenthåndtering.

Danske havne har store problemer med sedimenthåndteringen

Problemet er først og fremmest det sediment, der skal på spulefelt/sedimentdepoter. (se mere nedenfor) Det er nemlig blevet defineret, at det du ikke har brug for pr. definition er affald. Derfor er et sedimentdepot pludselig blevet et affaldsdepot. Og det stiller helt andre krav til indretningen. Særlig fordi Danmark ikke har, så mange depotyper som andre lande.

Sediment behandles under EU's affaldsdirektiv – som almindeligt affald til deponering, hvilket er alt andet end hensigtsmæssigt. Naturligt materiale som sand og sediment skal ikke behandles som aviser og plastikposer eller som sundhedsskadeligt asbest og vinyl. Danmark bør udvide sin fortolkning af EU's affaldsdirektiv, så vi får flere depotyper og dermed kan håndtere sediment som andre steder i Europa.

Reguleringen af spulefelter er strandet i Miljøstyrelsen. Det har den været i mange år.

En losseplads kræver fornuftigt nok en membran, indhegning, overvågning og

sikkerhedsstilling, og der skal stilles et stykke jord til rådighed, som opfylder en række krav.

En forsvindende lille del af det oprensede sediment er forurenede, og skal naturligvis opbevares på betryggende vis eksempelvis i depoter eller spulefelter, der er indrettet til at tage højde for det. Men resten af sedimentet er slet, slet ikke så forurenede, at det er nødvendigt at lægge det på en losseplads.

Inden den 1. juli 2009 skal depoter og lossepladser være indrettet efter nye standarder. Derfor indsendte havnene allerede inden 1. juli 2007 deres overgangsplaner. Men havnene ved endnu ikke, om de eksisterende depoter til sediment fortsat må bruges, eller om der skal etableres nye. Og hvordan skal de se ud? Det ved vi endnu ikke med mindre, der anlægges en "rigtig" losseplads. Derfor

- Står den økonomiske byrde ved at anlægge et nyt depot hverken mål med den miljømæssige gevinst eller med havnenes økonomi. Ifølge blandt andre Kystdirektoratets erfaringer fra Esbjerg taler vi om en 10-dobling af udgifterne.
- Er havnene ikke i stand til at planlægge brug af arealer.
- Er tidsperspektivet yderst problematisk, fordi der flere steder indenfor få år eller nu skal findes plads til og anlægges nye felter.
- Endelig er der et kapacitetsspørgsmål. Flere havne har kapacitet på deres spulefelter flere år frem. De er nemme at udbygge og benytte, fordi de ligger nær kysten. Det vil være fuldstændig urimeligt at benytte den beskedne lossepladskapacitet med ekstra $\frac{3}{4}$ tons sediment om året. Hvert år.

Der er en vis forståelse også hos Miljøstyrelsen for det urimelige i de ensartede regler, som sediment er kommet under. Derfor må der også i den kommende

deponeringsbekendtgørelse, der er forhindringen for en rimelig regulering, tages højde for at sediment er noget særligt. Sediment skal behandles bæredygtigt uanset hvilken håndteringsmetode, der skal anvendes. Af hensyn til miljøet og af hensyn til den danske infrastruktur og samfundsøkonomi.

Eksempler på håndteringsmetoder for sediment:

Klapning

Langt den overvejende del af sedimentet klappes. Det er ca. 80 %, der er så rent, at det er muligt. Det skal det også gerne fortsætte med, da sedimentet retteligt hører hjemme i havmiljøet.

Men erfaringen er, at det bliver stadig besværligere og dyrere at få sin klap tilladelse igennem

For havnene er det afgørende, at der kun stilles særlige krav til håndteringen – optagning, transport og klapning – når det bygger på en miljømæssig og økonomisk baseret afvejning. Det skal sikres, at der udlægges tilstrækkeligt med egnede klappladser. Og her er det et stigende problem, at der i flere tilfælde skal udarbejdes store og dyre risikovurderinger, fordi pladserne ligger i eller tæt ved et af de efterhånden mange marine habitatområder.

Sediment håndtering på land

Den næststørste andel nemlig ca. 12 % af sedimentet bringes på land. Primært på spulefelter, men sedimentdepoterne kan også have anden udformning. Væsentligt er det, at der er tale om kystnære depoter, der er indrettet specifikt til sediment. Og sådan skal det gerne blive ved.

Sedimentdepoter ligger kystnært. Der sker en udsivning gennem digerene, ligesom der sker en fordampning. Sedimentet pumpes som regel ind på spulefeltet i rørledninger.

Spulefelterne har miljøgodkendelser. Det er generelt store områder udlagt kystnært, hvor der ingen drikkevandsinteresser er. Og normalt etableres de som opfyldning af en del af søterritoriet. Nogle få kan efterfølgende bruges til nyt havneareal.

Frederikshavn Havns spulefelt, 1999

Spulefeltet er opbygget i bassiner. Der er meget skrappe krav til det returvand, der kan udledes til recipienten. Returvandet skal være renere end det vand, der er i havet udenfor spulefeltet.

I Miljøstyrelsens vejledningsmateriale fra juli 2007 står udtrykkeligt, ”at for spulefelter med dæmninger opbygget som for spulefelterne i Aalborg og Frederikshavn, vil udsivningen være så lav, at den i praksis er lig nul, og det kan vurderes, at miljøkvalitetskravet for TBT vil kunne overholdes.” Transporttiden gennem dæmningen ved Aalborg er for TBT på ca. 19.000 år. Den maksimale udsivende koncentration af TBT er derfor i praksis lig nul.

Odense Havns spulefelt

Genanvendelse og nyttiggørelse

Når der er gravet i havbunden, kan materialet ifølge havmiljøloven og råstofloven bruges til nyttiggørelse. Og havnene vil langt foretrække at genanvende og nyttiggøre sedimentet i det omfang, det overhovedet er muligt.

I dag er det imidlertid primært sandede materialer, eksempelvis fra havne og sejløb på Vestkysten, der nyttiggøres f.eks. til kystfodring, hvor man lægger sand ud for at kompensere for den naturlige erosion. Noget sediment kan nyttiggøres i f.eks. cementproduktion eller sandprodukter. Der er også sediment, der er egnet til brug for opfyld, og det kan givetvis udvikles endnu mere. Forsøg på nyttiggørelse til andre formål vanskeliggøres ofte på sedimentets geotekniske karakter – f.eks. at det er for finkornet, så det ikke er egnet i byggeri.

Genplacering eller genanvendelse af sediment i det marine miljø er også en mulighed, der allerede anvendes – f.eks. ved klappning. Sedimentet forbliver i sit rette element men dog med en mere fordelagtig placering.

Der er behov for, at der udvikles indenfor nyttiggørelse f.eks. til opfyld eller til opbygning af lavvandede kystområder og laguner. Men så længe det ikke er muligt, må der være en rimelig adgang til de traditionelle metoder klappning og spulefelter.

For yderligere oplysninger, kontakt gerne:

Danske Havne
Weidekampsgade 10
2300 København S

Telefon 3370 3137
Mail: neh@danskehavne.dk